

DOE EENS ANDERS:

FIETSEN IN CUBA

Fietsen in Cuba is iets met een knipoog. Over de snelweg, met hoofgeklepper achter ons. Over de Malecón, glibberend over het zeewier, onder een zoute douche van de golven van de Atlantische Oceaan die over de zeevering breken. Langs lege flessen rum op straat. Dat alles onder het wakend oog van Fidel, terwijl de gemiddelde Cubaan het helemaal heeft gehad met 'de Broers'.

Tekst en foto's: Karin Anema

Fietsen in Cuba is voor de locals niets bijzonders. Op het platteland, waar het openbaar vervoer belabberd is, pakt een Cubaan zijn fiets of nog liever zijn paard. Op de doorgaande weg in het westelijk deel van Cuba, op weg naar Soroa, las Terrazas en Viñales, passeren we mannen, terwijl ze losjes op stokoude fietsen gaan, steevast een

grote bak achterop. Als tegenliggers hebben we niet meer dan een enkele ruiter, eindeloos gerepareerde USSR tractoren, ge-deukte barrels – overblijfsels van de jaren veertig en vijftig toen casino's en Amerikaanse toeristen veel geld in het laatje brachten. Maar tegenwoordig overstemt het hoofgeklepper van rijtuigjes de motorgelui-

den. We passeren suikerrietvelden, maar ook braakliggend land, eenvoudige dorpen, met soms een oude slee voor de deur die groter lijkt dan het huisje. In de berm een handgrasmachine, vernuftig opgepimpt met een motortje.

Het transport is opvallend, zoals een *camelo*, een soort tweelingbus die in de jaren negentig toen er een groot tekort aan vervoer en brandstof was als een harmonica uit elkaar getrokken is. Lifters wapperend met een bankbiljet langs de kant van de weg. En ambtenaren in geel uniform, met groepjes lifters, waarvoor auto's verplicht moeten stoppen. Door het gebrek aan transport heeft de staat het liften gereguleerd. Nieuw zijn de vrachtwagens, omgebouwd tot taxibusjes, een particulier economisch initiatief dat sinds enkele jaren is toegestaan.

RUM EN UITGEWASSEN PAMPERS

De sfeer is overal gemoedelijk. De rumfles is nooit ver weg, onder de arm, in de hand, of te koop bij een fruitstalletje langs de weg. Meis-

DE SFEER
IS OVERAL
GEMOEDELIJK

jes wiebelen met hun billen in strakke felgele broekjes met gouden zakken en netkousen in fantasiepatroon eronder. Groepjes mannen spelen domino op straat aan een tafeltje. Bewoners op stoepjes staren voor zich uit. Of hangen uit ramen. Op de daken de wapperende was met strikklips, uitgewassen pampers, gewassen plastic zakjes, kapotte dweilen, en kleurrijke kleren.

In een voortuin maak ik een praatje met Margerita, 68 jaar, die in een schommelstoel op haar veranda zit. Zij verkoopt koffie uit minuscule kopjes. Daarmee behoort zij tot de 'nieuwe middenstander', net als haar buurman die ijs verkoopt. Zijn ijsmachine is met ducttape aan elkaar geplakt. En net als een andere buurvrouw die broodjes verkoopt. Haar kleindochter – in schooluniform en met hagelwitte kniekousjes – brengt haar oma een kus en gaat naar binnen. 'Haar schoenen kosten 25 dollar. Gelukkig woont mijn dochter in de VS en stuurt geld.' Dat Cubanen het hoofd boven water houden blijft een feit. De ergste klappen vallen aan de onderkant. Maar zodra iemand familie in het buitenland heeft die

geld stuurt, of als iemand in het toerisme werkt, heeft die het veel beter. Na een forse klim naar het groene en weelderige Las Terrazas, een vroegere Franse koffieplantage waarvan de slavenbarakken resteren, bereiken we Viñales – de toeristische hotspot van de oostelijke kant van het eiland om het prachtig geërodeerde kalkgebergte. Ooit was het een arm tabaksdorp, maar nu bloeit het dankzij de toeristenindustrie. Hier zie je wat het verhuren van kamers en het runnen van restaurants voor effect hebben. We verhuizen met de fietsen in de bus oostwaarts naar het schiereiland Zapata. Fietsend langs lagunes met mangroves duiken we hier in de geschiedenis. Het roept ook herinneringen op aan de tijd dat we in Europa grote compassie hadden met Cuba en bezorgd waren om de Amerikaanse invasie in de Varkensbaai. Na een stop in Cienfuegos, een schone stad

JE GENIET VAN DE DORPES WAAR JE DOORHEEN KOMT

met pastelkleurige zuilengalerijen en paleizen op de boulevard, gaan we naar het dolfijnarium. Los van de bijzondere ervaring van het zwemmen met dolfijnen, zien we op de tribune nog iets: de Cubaanse samenleving is niet meer zo egalitair als ooit. De oorzaken zijn complex, maar evident. Goede relaties zijn hier een serieuze kwestie. Cubanen netwerken zich via achterdeur en handjeklap door het leven. Daarom is hier ook alles niet wat het lijkt.

LAATSTE SPOREN

We fietsen verder, met aan de ene kant blauwgroene baaien met palmen, aan de andere kant tropisch begroeide bergen tot we het pastelkleurige Trinidad bereiken, een stadje met massief houten deuren, rode pannen daken, en mahoniehouten balustrades. Het zijn de paleizen van de suikerrietbaronnen, die hier hun luxe leventje konden leiden. Nu

klinkt in het stadje overal het vrolijke geluid van dravende paardjes, die rijtuigjes volgepakt met passagiers naar hun doel brengen. Via een lange afdaling belanden we in Valle de los Ingenios. Hier ploeterden tot eind negentiende eeuw slaven. Tot aan de horizon werd suiker verbouwd. Nu hoeden cowboys hun vee in de pampa-achtige vlakte en roepen ossenwagens met bananen en suikerriet een laatste herinnering op aan vroegere tijden. Het strand van La Boca, op een uur fietsen afstand van Trinidad, biedt de perfecte plek om energie op te doen voor de beklimming van de Topes de Collantes de volgende dag. Acht kilometer stijgen. De beloning mag er zijn: een tropisch woud met reuzenvarens, watervallen, overhangende rotspartijen en een uitbundige flora. De tocht gaat verder, op en neer door de bergen, naar Santa Clara. Dit is op de fiets een van de mooiste trajecten waar geen ander vervoermiddel tegen op kan. Je geniet van de dorpjes waar je doorheen komt, van de natuur,

van het leven langs de weg. We besluiten met Havana. Er zijn geen rijen voor de winkels meer zoals in de jaren negentig, al zijn de schappen mager gevuld. Er zijn zelfs twee shopping malls waar het winkeland publiek zich deels vergaapt aan de overvloed, deels al koopt. Een eerste metamorfose. La Habana Vieja, het oud-koloniale stadshart, wordt beetje bij beetje gerestaureerd. We doorkruisen Vedado, een wijk met de vergane glorie van villa's uit het decadente tijdperk met drank, casino's en rijke Amerikanen, zoals gangster Al Capone. Maar ook de grauweheid van Sovjetflats. Op de 8 kilometer lange Malecon domineren de gevels die door wind, zeezout en verwaarlozing zijn aangetast. Oldtimers, aftandse bussen en versleten Wolga's stoten hun uitlaatgassen door de zilte zee-lucht. Zo lang Cuba een soort burcht blijft, is het je laatste kans om Castro's Cuba te ervaren. Op de fiets uiteraard. •

MET DANK AAN DJOSER

Djoser organiseert de fietsreis van 18 dagen, zie www.djoser.nl 1 nov t/m april beste reistijd. Een goede conditie is wenselijk.